

APSTIPRINĀTS

2024. gada 11. oktobrī Uzraudzības
kontroles sadarbības platformā

**Labās prakses vadlīnijas riskos balstītas pieejas
piemērošanā un patiesā labuma guvēja
noskaidrošanā**

2024. GADS

Ievads

Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformas ietvaros ir panākusi vienošanos par labās prakses vadlīnijām, lai veicinātu uzraudzības un kontroles institūciju vienotu pieeju par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma prasību riskos balstītas pieejas piemērošanā un patiesā labuma guvēja noskaidrošanā. Labās prakses vadlīnijas ir izstrādātas balstoties uz Latvijas Bankas vadlīnijām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei¹, Valsts ieņēmumu dienesta vadlīnijām Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem², Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izveides vadlīnijām azartspēļu un izložu organizētājiem³ un Patērētāju tiesību aizsardzības centra vadlīnijām “Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma subjektiem”⁴.

Vadlīniju mērķis ir stiprināt uz risku balstītas pieejas īstenošanu, veicot NILLTPFN jomas prasību īstenošanu un NILLTPF risku pārvaldīšanu. Uz risku balstīta pieeja nozīmē, ka likuma subjekts NILLTPF risku (turpmāk – risks) identificē, novērtē, izprot un piemēro riska pārvaldīšanas pasākumus atbilstoši riskam, kādam likuma subjekts ir pakļauts, ar mērķi risku efektīvi pārvaldīt. NILLTPFN pārvaldīšanas pasākumi nosakāmi atbilstoši riska novērtējumam – likuma subjekta darbībai piemītošajam riskam un klientam individuāli piemītošajam riskam. Papildus likuma subjektam nepieciešams izstrādāt efektīvu sistēmu, kas ļautu konstatēt (verificēt), vai iepriekš iegūtie klientu izpētes dati ir patiesi un atbilstoši (piemēram, datu iegūšana no uzņēmumu reģistru datubāzēm un to pārbaude, datu pārbaude publiski pieejamos avotos).

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir:

- noziedzīgi iegūtu līdzekļu pārvēršana citās vērtībās, to atrašanās vietas vai piederības mainīšana, apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti, un ja šīs darbības veiktas nolūkā slēpt vai maskēt līdzekļu noziedzīgo izcelsmi vai palīdzēt citai personai, kura iesaistīta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, izvairīties no juridiskās atbildības;
- noziedzīgi iegūtu līdzekļu patiesā rakstura, izcelsmes, atrašanās vietas, izvietojuma, kustības, piederības slēpšana vai maskēšana, apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti;
- citas personas noziedzīgi iegūtu līdzekļu iegūšana īpašumā, valdījumā vai lietojumā vai to realizēšana, apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti.

Ievērojot Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma prasības, Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformā institūcijas vienojas par kopīgiem labās prakses principiem uz risku balstītas pieejas īstenošanā un patiesā labuma guvēja noskaidrošanā, lai nodrošinātu vienotu pieeju, uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformā piemērojot šo pieeju praksē:

- uz risku balstītas pieejas (*risk based approach*) nodrošināšanai uzraudzībā;

¹ Latvijas Bankas vadlīnijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei. Vietne: <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/uzraudziba/finansu-noziegumu-noversana/aml-rokasgramata>.

² Valsts ieņēmumu dienesta vadlīnijas Valsts ieņēmumu dienesta uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektiem. Vietne: <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas-1>

³ Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izveides vadlīnijas azartspēļu un izložu organizētājiem. Vietne: <https://www.iaui.gov.lv/lv/media/1245/download?attachment>.

⁴ Vadlīnijas “Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma subjektiem”. Vietne: <https://www.ptac.gov.lv/lv/media/1545/download?attachment>.

- patiesā labuma guvēja noskaidrošana.

Vadlīnijas sastāv no šādām nodaļām:

- pirmā nodaļa "Uz risku balstīta pieeja" skaidro noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – NILLTPF) riska novērtējuma veikšanas nepieciešamību un pamatelementus;
- otrā nodaļa "Patiesā labuma guvēja noskaidrošana" ietver būtiskākās IKS pamatprasības, apakšnodaļās skaidrojot katra atsevišķā IKS elementa mērķi un nepieciešamās darbības, lai mērķi īstenotu.

Vadlīnijās, lai skaidrotu normatīvo aktu prasības, ir sniegti vairāki piemēri. Izmantojot piemērus kā skaidrojošu informāciju, tos nevar piemērot visiem gadījumiem vienādi bez izvērtējuma, jo situācijas var būt atšķirīgas. Realitātē faktiskie apstākļi, lai arī sākotnēji varētu šķist līdzīgi apstākļiem, kas minēti piemēros, var atšķirties, tieši izvērtējot faktisko apstākļu detaļas, kā rezultātā var būt situācija, ka likuma subjektam nepieciešams izmantot no piemērā minētajiem atšķirīgus vai papildu pasākumus. Tāpat likuma subjekta rīcību nosaka tās NILLTPF riska novērtējums un risku politika, savukārt vadlīnijās norādītie piemēri nav pamatoti ar konkrētu risku novērtējumu un politiku.

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums	Skaidrojums
ES	Eiropas Savienība
FATF	Finanšu darījumu darba grupa
FID	Finanšu izlūkošanas dienests
IKS	Iekšējā kontroles sistēma
Likuma subjekts	Atbilstoši noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 3. pantam
NILLTF	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšana
NILLTPF	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšana
NILLTPFN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana
NRA	Nacionālais riska novērtējums
PLG	Patiesais labuma guvējs
PNP	Politiski nozīmīga persona
UR	Uzņēmumu reģistrs

1.nodaļa. Uz risku balstīta pieeja

1. Riskos balstītas pieejas pamata principi

- 1.1. Uz risku balstīta pieeja NILLTPF novērsšanai nozīmē, ka no valstu kompetentajām iestādēm un likuma subjektiem tiek sagaidīts, lai tās identificētu, novērtētu un izprastu NILLTPF riskus, kuriem tie ir pakļautas, un veiktu šiem riskiem atbilstošus NILLTPF novēršanas pasākumus, lai tos efektīvi mazinātu.
- 1.2. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risks ir iespēja, ka personas, kas noziedzīgu darbību rezultātā ieguvušas mantu vai finanšu līdzekļus, kuru tālāka izmantošana ir iespējama, piešķirot tiem legālu raksturu, izmantos NILLTPFN likuma subjekta⁵ sniegtos pakalpojumus, lai piešķirtu līdzekļiem legālu izcelsmi vai, piemēram, slēptu to izcelsmi. Savukārt terorisma finansēšanas risks ir iespēja, ka NILLTPFN likuma subjekta sniegtos pakalpojumus izmantos terora aktu un teroristu finansēšanai un atbalstīšanai, bet proliferācijas finansēšanas risks ir iespēja, ka līdzekļi tiks izmantoti, lai finansētu masu iznīcināšanas ieroču ražošanu, izplatīšanu vai lietošanu.
- 1.3. NILLTPFN prasību izpildei uz risku balstīta pieeja ir nozīmīga NILLTPFN likuma sastāvdaļa. Tie procesi, kuros NILLTPFN likuma subjektam tiek dotas izvēles iespējas, piemērojot NILLTPFN likuma prasības, ir tieši saistīti ar riska novērtējuma rezultātiem. Tādējādi likuma subjektiem ir nepieciešams orientēties savas nozares riska faktoros un pieņemt atbilstošus lēmumus. Risku kritēriju izvēle ir subjektīvs process, tāpēc ir iespējamas arī dažādas objektīvas un nozarei raksturīgas specifiskas atkāpes. Galvenais nosacījums, lai tiktu izvērtēti un ņemti vērā visi NILLTPFN likuma 6. un 11.¹pantā minētie riskus ietekmējošie faktori un apstākļi.
- 1.4. Lai likuma subjekts izveidotu savam riskam atbilstošu NILLTPFN IKS, tostarp ievērotu uz risku balstītu pieeju un piemērotu riskam atbilstošus klientu izpētes pasākumus, sākotnēji ir nepieciešams veikt likuma subjekta darbības NILLTPF riska novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu un izprastu, kādam riskam likuma subjekts ir pakļauts. NILLTPF riska novērtējumā likuma subjekts izvērtē noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas riskus atbilstoši specifikai, kas piemīt tās pakalpojumiem un klientu lokam, pakalpojumu un produktu izplatīšanas ģeogrāfijai (piemēram, ņemot vērā jurisdikcijas, pārstāvniecības u. tml.) un pakalpojumu un produktu piegādes kanāliem (piemēram, vai tiek izmantoti aģentu, starpnieku pakalpojumi, vai pakalpojumi un produkti tiek piedāvāti tiešsaistē (*online*) vai kādā platformā). Veicot savu riska novērtējumu, likuma subjektam jāņem vērā NRA, kurš ir pieejams FID mājas lapā⁶, kā arī šo vadlīniju 1.8.punktā minētais.
- 1.5. Nav universālas metodes, kas noteiktu uz risku balstītas pieejas saturu un piemērošanu, tādēļ katram likuma subjektam ir nepieciešams veikt individuālu riska vērtējumu, ņemot vērā sniegtos pakalpojumus, potenciālo klientu loku un citus apstākļus, kas var ietekmēt NILLTPF risku.
- 1.6. Ņemot vērā NILLTPF riska novērtējuma mērķi, NILLTPF riska novērtējumu nepieciešams aktualizēt, regulārīti nosakot atbilstoši piemītošajiem riskiem, bet ne retāk kā reizi trijos gados. Ja likuma subjekts plāno veikt būtiskas izmaiņas, piemēram, likuma subjekta saimnieciskās darbības un klientu jurisdikcijās, pakalpojumu un produktu klāstā vai to piegādes kanālos, tas veic riska novērtējumu attiecībā uz plānotajām izmaiņām pirms izmaiņu īstenošanas.
- 1.7. Likuma subjektam nepieciešams izvērtēt, vai risks, kādam tas ir pakļauts, ir mainījies – vai ir identificēti jauni apstākļi, kas ietekmē risku –, un veikt NILLTPF riska novērtējuma aktualizēšanu, novērtējot, vai esošie NILLTPF riska pārvaldīšanas pasākumi atbilst riskam. NILLTPF riska novērtējums ļauj likuma subjektam noteikt arī prioritātes NILLTPF riska pārvaldīšanā un efektīvi veikt tam nepieciešamo resursu plānošanu un izmantošanu (piemēram, nepieciešamās IT sistēmas, darbinieki un to kvalifikācija). Likuma subjektam nepieciešams nodrošināt atbilstošus un pietiekamus resursus tam piemītošā riska pārvaldīšanai.
- 1.8. Atbilstoši likuma prasībām likuma subjekts, veicot risku novērtējumu, ņem vērā:
 - 1.8.1.riskus, kurus identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības NILLTPF risku novērtējumā;

⁵ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 3. pants. Vietne: <https://likumi.lv/ta/id/178987#p3>.

⁶ Finanšu izlūkošanas dienesta izstrādātie Nacionālie risku novērtējumi. Vietne: <https://fid.gov.lv/lv/darbibas-jomas/nilltpf-risku-novertejumi-nra>.

1.8.2.riskus, kuri identificēti nacionālajā NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā, kā arī uzraudzības iestādes riska vērtējumā;

1.8.3.citus likuma subjektam raksturīgos riskus.

Piemērs

Pamatojoties uz risku novērtējumu, likuma subjekts nosaka, ka tā zema riska klientus, izmantojot drošu veidu, identificēs neklātienē. Atkarībā no neklātienes identifikācijas veida neklātienes identifikācijai var piemist paaugstināts risks, un risku novērtējumā tas ir jāņem vērā. Tomēr tā izvērtēšana ne vienmēr automātiski paredzēs, ka visi klienti, kas identificēti neklātienē, ir augsta riska klienti. Nepieciešams ņemt vērā klientu kategoriju, kam šāds identifikācijas veids ir atļauts (piemēram, Latvijas Republikas rezidenti), kāds (cik drošs) ir pieļaujama neklātienes identifikācijas veids, kādus pakalpojumus, izmantojot neklātienes identifikāciju, likuma subjekts nodrošina. Risku novērtējumā likuma subjektam nepieciešams atspoguļot savu izvērtējumu un argumentus par izdarīto slēdzienu.

1.9. Nosakot NILLTPF risku, kādam likuma subjekts pakļauts, novērtē:

1.9.1.sākotnējo (*inherent*) risku, kam likuma subjekts pakļauts pirms riska pārvaldīšanas pasākumu piemērošanas;

1.9.2.NILLTPF riska pārvaldīšanas pasākumu efektivitāti;

1.9.3.atlikušo (*residual*) risku, izmantojot formulu:

Sākotnējais (*inherent*) risks – NILLTPF riska pārvaldīšanas pasākumu efektivitāte = atlikušais (*residual*) risks.

1.10. Nosakot likuma subjektam piemītošo **sākotnējo risku**, likuma subjekts novērtē vismaz šādas kategorijas:

1.10.1. klienta risks (piemēram, klientu, kas uzskatāmi par politiski nozīmīgām personām (turpmāk – PNP), klientu, kuru saimnieciskās vai personiskās darbības veids uzskatāms par augsta riska, u. tml.);

1.10.2. valsts un ģeogrāfiskais risks - noteikt klienta izcelsmes valsti, jo atsevišķās valstīs un teritorijās NILLTPF risks ir lielāks nekā citās. Papildus jau zināmai informācijai par augsta riska trešajām valstīm⁷, nepieciešams ņemt vērā arī citu informāciju, kas var palīdzēt identificēt valstis, vai teritoriju ar paaugstinātu risku, lai identificētu klientus no šīm valstīm vai teritorijām, kuri var radīt lielāku risku;

1.10.3. klienta izmantoto pakalpojumu un produktu risks - sarežģīti darījumi vai produkti bieži tiek izmantoti, lai maskētu līdzekļu izcelsmi vai piederības maiņu. Šādu grūti izsekojamu pakalpojumu vai produktu piedāvāšana rada papildu risku, ja vien šādām darbībām nav acīmredzama ekonomiska labuma;

1.10.4. pakalpojumu un produktu piegādes kanālu risks (piemēram, neklātienē identificēto klientu naudas apgrozījums; klientu, kurus identificējis likuma subjekta aģents; klientu, kas ir e-komersanti; klientu – finanšu iestādes, kuras reģistrētas ārpus ES).

Piemērs

SIA "X" sākotnējais savu risku novērtējums.

SIA "X" ir Uzņēmumu reģistrā reģistrēts komersants, kura vienīgais dalībnieks ir fiziska persona Jānis Bērziņš (arī uzņēmuma valdes priekšsēdētājs un par NILLTPFN likuma prasību izpildi atbildīgā persona, kā arī patiesais labuma guvējs). Ņemot vērā, ka SIA "X" īpašnieku struktūra ir vienkārša un skaidra, kā arī faktu, ka Jānis Bērziņš ir reģistrējies sevi kā patiesā labuma guvēju Uzņēmumu reģistrā un negūst ienākumus no cietiem avotiem, uzņēmuma īpašnieku struktūrai un patiesā labuma guvēja personiskā darbība vērtējama kā zema riska. Attiecībā uz juridisko formu jānorāda, ka atbilstoši NRA

⁷ Augsta riska valstis. Vietne: <https://www.fid.gov.lv/lv/darbibas-jomas/augsta-riska-valstis-2>.

datiem SIA ir izplatītākā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas juridiskā forma, tādēļ juridiskās formas risks vērtējams kā vidēji augsts. Attiecībā uz saimniecisko darbību jānorāda, ka tā atbilstoši sektoru risku novērtējuma tiek klasificēta kā vidēji augsta/augsta riska nozare, tādējādi kopējais SIA "X" sākotnējais juridiskās formas, īpašnieku struktūras, patiesā labuma guvēja un tā saimnieciskās un profesionālās darbības risks tiek novērtēts kā vidēji augsts. Attiecībā uz ģeogrāfisko risku SIA "X" sniedz un plāno sniegt grāmatvedības ārpakalpojumu komersantiem, kas darbojas Latvijas Republikā un kuru sadarbības partneri ir Latvijā dibināti un ekskluzīvi Latvijā darbojošies komersanti (60%), tādējādi to risks vērtējams kā zems. Atsevišķi SIA "X" klienti (30%) sadarbojas ar partneriem ES, proti, eksportē preces uz Spāniju, Īriju un Lielbritāniju. Ņemot vērā, ka šīs jurisdikcijas ir ES dalībvalstis tās ir uzskatāmas par zema riska valstīm (izņemot Lielbritāniju, kas NRA ir identificēta, kā valsts ar paaugstinātiem legalizācijas draudiem), tādējādi šo klientu sadarbības partneru radītais sākotnējais risks vērtējams kā vidēji zems. Daži klienti (10%) ir Latvijā dibināti komersanti, kas sadarbojas ar NVS valstīm, tādējādi radot augstu klientu sadarbības partneru risku. Ņemot vērā nelielo skaitu klientu ar augsta riska ekspozīciju un faktu, ka tie ir ekskluzīvi Latvijas rezidentu uzņēmumi, kā arī plānoto klientu profilu, kopējais SIA "X" sākotnējais valsts un ģeogrāfiskais risks vērtējams kā vidēji zems.

- 1.11. Papildus minētajiem var tikt noteikti vēl citi rādītāji. Katrā kategorijā likuma subjekts vērtē risku paaugstinošos faktorus, atbilstoši kuru vērtējumam nosaka kategorijai piemītošo risku. Iegūstot katras kategorijas vērtējumu, likuma subjekts nosaka algoritmu kopējā sākotnējā riska noteikšanai.
- 1.12. Nosakot savu **NILLTPF riska pārvaldīšanas pasākumu efektivitāti**, likuma subjekts izvērtē pasākumus, ko tas piemēro NILLTPF riska pārvaldīšanā, lai novērstu NILLTPF un nodrošinātu, ka tiek identificēti riska faktori (piemēram, IT sistēmas, kuras tiek izmantotas, politiku un procedūru prasības, to aktualizēšana, kvalitātes nodrošināšanas mehānismi, personālrесурсu pietiekamība un kvalitāte, vadības informētība un iesaiste, audīta rekomendāciju ieviešanas savlaicīgums u. tml.). Katram pasākumam likuma subjekts piešķir vērtējumu (piemēram, atbilstošs, nebūtiski uzlabojams, būtiski uzlabojams, neatbilstošs). Iegūstot katra individuālā pasākuma vērtējumu, likuma subjekts nosaka kopējo pasākumu efektivitāti.
- 1.13. **Atlikušais risks** tiek noskaidrots pēc tam, kad ir novērtēts sākotnējais risks un ņemti vērā piemērotie NILLTPF riska pārvaldīšanas pasākumi un to efektivitāte. Būtiski atzīmēt, ka, aprēķinot atlikušo risku pēc 1.9. punktā minētās formulas, sākotnējam riskam ir piešķirams lielākais svars, jo, lai arī cik efektīva būtu IKS, tā pastāvošo jeb sākotnējo risku nevar samazināt līdz nullei.
- 1.14. Tas, kādu risku novērtējuma matricu likuma subjekts piemēro, ir atkarīgs no likuma subjekta darbības, tā lieluma, klientu bāzes. Piemēram, likuma subjekts ar mazāku klientu bāzi vai nelielu piedāvāto produktu un pakalpojumu klāstu biežāk izmanto risku novērtējuma matricu, kas paredz zemu, vidēju un augstu risku. Savukārt gadījumos, kad likuma subjekta darbība un lielums to pieļauj un klientu bāzi veido dažādu profilu klienti un attiecīgi būtu piemērots niansētāks risku sadalījums efektīvai to novērtēšanai, likuma subjekts var izmantot risku novērtējuma matricu, kas paredz sīkāku risku iedalījumu.

Piemērs

NILLTPF draudi					NILLTPF draudi			
A	V	V	VA	A	A			
VA	V	V	VA	VA	A			
V	VZ	V	V	VA	VA			
VZ	VZ	VZ	V	V	V			
Z	Z	VZ	VZ	V	V			
	Z	VZ	V	VA	A			
	Augsts (A)	Vidēji augsts (VA)	Vidējs (V)	Vidēji zems (VZ)	Zems (Z)			

NILLTPF draudi			
A	V	A	A
VA	Z	V	A
Z	Z	Z	V
	Z	VZ	Z
	Augsts (A)	Vidējs (V)	Zems (Z)

1.15. Likuma subjektam ir pienākums pastāvīgi identificēt, novērtēt un pārvaldīt jaunatklātos riskus. Uz risku novērtēšanu balstītas pieejas piemērošana nodrošina likuma subjekta resursu proporcionālu novirzīšanu un to efektīvāku un lietderīgāku izmantošanu.

2.nodaļa. Patiesā labuma guvēja noskaidrošana

1. PLG noskaidrošana

- 1.1. Atbilstoši NILLTPFN likuma prasībām, veicot klientu izpēti, likuma subjekts visos gadījumos noskaidro klienta PLG. Ja risks ir augstāks, likuma subjekts arī pārliecinās, ka noskaidrotais PLG ir patiesais PLG.
- 1.2. NILLTPFN likuma 1. panta 5. punkta "a" apakšpunkts⁸ nosaka, ka PLG ir fiziskā persona, kura ir klienta — juridiskās personas vai juridiska veidojuma — īpašnieks vai kura kontrolē klientu, vai kuras vārdā, labā, interesēs tiek nodibinātas darījuma attiecības vai tiek veikts darījuma rakstura darījums, un attiecībā uz juridiskajām personām – fiziskā persona, kurai tiešas vai netiešas līdzdalības veidā pieder vairāk nekā 25 % no juridiskās personas kapitāla daļām vai balsstiesīgajām akcijām vai kura to tiešā vai netiešā veidā kontrolē.

Piemērs

Klienta – juridiskās personas (kapitālsabiedrības) – 45 % B kategorijas pamatkapitāla daļu pieder vienai fiziskai personai (ar tiesībām uz dividenžu saņemšanu), bet 55 % A kategorijas pamatkapitāla daļu otrai fiziskai personai, un tās dod tiesības saņemt dividendes, likvidācijas kvotas, balsstiesības dalībnieku sapulcē.

Kapitālsabiedrības PLG primāri konstatējams, noskaidrojot kapitāldaļu vai akciju tiešosvai netiešos īpašniekus. Ņemot vērā PLG definīciju, kapitālsabiedrību PLG vienmēr iespējams noskaidrot gadījumos, kuros kapitālsabiedrības daļas vai akcijas vairāk nekā 25 % apmērā tiešā vai netiešā veidā pieder vismaz vienai fiziskajai personai. Minētā fiziskā persona, ja vien tā nerīkojas citas fiziskās personas vārdā, ir attiecīgās kapitālsabiedrības PLG. Ja kapitālsabiedrībā ir vairākas (ne vairāk kā trīs) fiziskās personas, kas atbilst iepriekš minētajam aprakstam, tās visas uzskatāmas par kapitālsabiedrības PLG (skatīt arī Uzņēmuma reģistra skaidrojumu⁹).

- 1.3. PLG vienmēr ir fiziskā persona, kurai pieder vai kuras interesēs ir izveidota vai darbojas konkrētā juridiskā persona, vai kura tiešā vai netiešā veidā īsteno kontroli pār juridisko personu. PLG ir fiziskā persona, kurai gala rezultātā pieder vai kura kontrolē klientu, vai fiziskā persona, kuras labā tiek veikts darījums, līdz ar to šajā jēdzienā tiek ietvertas personas, kuras īsteno galīgo kontroli pār juridisko personu, t. i., īpašumtiesības vai kontrole tiek īstenota ne vien ar īpašumtiesībām, bet arī citādiem kontroles līdzekļiem, kas nav tiešā kontrole. PLG noskaidrošanas mērķis ir noteikt fizisko personu, kurai patiesībā pieder juridiskā persona vai kurai ir reālas iespējas to kontrolēt neatkarīgi no tā, vai persona ir juridiskās personas īpašnieks un vai tā ieņem oficiālu amatu juridiskajā personā vai ne. **PLG definīcijas būtiska pazīme ir tā, ka tā attiecināma uz faktisko kontroli – atbilstoši faktiskajai situācijai tā var pārsniegt likumīgās īpašumtiesības un kontroles robežu.**

Piemērs

Klienta juridiskās personas 100 % kapitāldaļu pieder personai X. Atbilstoši likuma subjekta rīcībā esošajai informācijai (tā iegūta gan no publiskajiem avotiem, gan arī no klienta sadarbības ietvaros) faktisko kontroli pār klientu īsteno persona C, kas ir personas X vīrs.

Likuma subjektam nepieciešams izvērtēt, vai ir pamatotas šaubas par PLG.

Ja, izvērtējot klienta saimniecisko darbību (vai tā likuma subjektam ir saprotama un veiktie darījumi nerada aizdomas par NILLTPF, vai ir pieejama negatīva rakstura informācija), likuma subjekts konstatē, ka šāda PLG uzrādīšana ģimenes ietvaros ir saprotama (piemēram, vīram ir plašs business un vairāki uzņēmumi, kuros kā PLG ir norādīti ģimenes locekļi, kas attiecīgi katrā uzņēmumā arī īsteno kontroli vai gūst labumu, tomēr paralēli arī vīrs īsteno kontroli vai gūst labumu), likuma subjekts,

⁸ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums, 1. pants. Vietne: <https://likumi.lv/ta/id/178987#p1>.

⁹ Patiesie labuma guvēji. Vietne: <https://www.ur.gov.lv/lv/registre/uznemumu-vai-komersantu/komanditsabiedriba/dibinasana/patiesie-labuma-guveji/>.

pamatojoties uz izpētes rezultātiem un secinājumiem un dokumentējot tos, kā PLG var norādīt abas personas. Likuma subjektam nav nepieciešams iegūt klienta piekrišanu veiktās klienta izpētes rezultātiem.

Savukārt gadījumos, kad likuma subjektam, izvērtējot klienta darbību un informāciju par norādīto PLG, ir šaubas (tas neiegūst informāciju par norādītā PLG reālu spēju būt par PLG – nav pietiekamas zināšanas, nav informācijas, kas liecinātu, ka PLG kontrolē vai gūst labumu no klienta), likuma subjekts, ja tas nevar iegūt informāciju par reālo PLG, rīkojas atbilstoši Likumā noteiktajam un darbījuma attiecības ar šādu klientu izbeidz vai neuzsāk un gadījumos, kad ir aizdomas par NILLTPF, ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam.

- 1.3. Gadījumos, kad nevienai fiziskai personai nepieder vairāk par 25 % no juridiskās personas kapitāla daļām vai balsstiesīgajām akcijām un nav iespējams noteikt, kura fiziskā persona klientu kontrolē (piemēram, daudzdzīvokļu mājas apsaimniekošanai izveidota biedrība), par PLG var uzskatīt juridiskās personas augstāko vadību, ja ir izslēgtas šaubas, ka ir cits PLG.
- 1.4. Likuma subjekts politikās un procedūrās nosaka detalizētas prasības PLG noskaidrošanas veidam un atbilstības pārbaudei.
- 1.5. Atbilstoši Likuma prasībām likuma subjekts noskaidro klienta PLG, izmantojot ziņas vai dokumentus no Uzņēmumu reģistra. Papildus, balstoties uz risku novērtējumu, likuma subjekts noskaidro klienta PLG vienā vai vairākos no šādiem veidiem:
 - 1.5.1. saņemot klienta apstiprinātu paziņojumu par PLG;
 - 1.5.2. izmantojot ziņas vai dokumentus no Latvijas Republikas vai ārvalstu informācijas sistēmām;
 - 1.5.3. patstāvīgi noskaidrojot PLG, ja ziņas par to nevar iegūt citādi.
- 1.6. Atbilstoši NILLTPFN likuma 18.panta prasībām informācijas iegūšana no Uzņēmumu reģistra ir obligāta. Gadījumos, kad klienta risks ir zems, ir pietiekami noskaidrot PLG pēc īpašumtiesībām, izmantojot Uzņēmumu reģistra datus. Pamatojoties uz riska izvērtējumu, likuma subjektam jāveic vēl citi pasākumi PLG verificācijai (piemēram, klienta apstiprināta pašdeklarācija būtu pieļaujama zemāka riska gadījumos, savukārt paaugstināta riska gadījumos tā nebūtu pietiekama, ja pašdeklarācija tiek izmantota kā vienīgais pasākums PLG verificācijai). Jo zemāks risks, jo vienkāršāks veids pieļaujams.
- 1.7. Attiecībā uz informācijas un dokumentu no reģistriem vai interneta resursiem izmantošanu likuma subjektam jāievēro uz risku balstīta pieeja, kas nozīmē, ka jāpārlicinās, vai ar minēto PLG noskaidrošanas veidu ir pietiekami un vai nepastāv saprātīgas šaubas par iegūtās informācijas atbilstību. Informāciju noteikti nepieciešams pārbaudīt, ja likuma subjekta rīcībā ir ziņas, kas ir pretrunā ar reģistros norādītajām.
- 1.8. Paaugstināta NILLTPF riska gadījumā (piemēram, uzņēmums reģistrēts ārvalstī un tā saimnieciskā darbība ir augsta riska, klienta uzvedība rada šaubas par sniegtās informācijas patiesumu vai pamatotību u. tml.) ir nepietiekami noskaidrot tikai klienta kapitāldaļu procentuālo sadalījumu, kas ir indikatīvs PLG noskaidrošanas parametrs un automātiski nenozīmē, ka persona, kurai pieder vismaz 25 % no uzņēmuma, ir tā PLG. PLG var būt arī cita – trešā – persona. Likuma subjekts noskaidro, vai norādītais PLG nav formāls un vai klientu citādā veidā kontrolē cita persona vai citas personas labā vai interesēs tiek nodibinātas darbījuma attiecības. Likuma subjekts veic samērīgus pasākumus atbilstoši NILLTPF riskam, lai noskaidrotu personu, kura kontrolē klientu, piemēram, iegūst papildu informāciju no klienta, pārbauda informāciju publiski pieejamos avotos u. tml.
- 1.9. Paaugstināta riska gadījumā, kad vienai fiziskajai personai pieder lielākā daļa kapitāldaļu (vairāk par 50 %), var būt nepieciešams noskaidrot arī citas fiziskās personas, kurām pieder klienta kapitāldaļas (piemēram, publiski pieejamā informācija liecina, ka persona, kurai pieder mazāk nekā 50 % kapitāldaļu, ir klienta PLG). Ja likuma subjektam pastāv šaubas, vai persona, kurai pieder lielākais kapitāldaļu skaits,

ir persona, kas kontrolē klientu, un ja klientam piemīt paaugstināts risks, būtu nepieciešams noskaidrot un izvērtēt arī citas personas, kam pieder klienta kapitāldaļas, lai noskaidrotu personu, kas patiesībā kontrolē klientu (piemēram, lai izvērtētu, vai šo personu starpā nepastāv radniecība vai personiskas saites, kas var tikt izmantotas, lai slēptu patieso PLG).

- 1.10. Ņemot vērā uzņēmuma struktūru, ja tas ir iespējams, var būt būtiski noskaidrot visus kapitāldaļu turētājus gadījumos, kad nevienam no kapitāldaļu īpašniekiem nepieder 25 % kapitāldaļu un tiem ir tiesības pārstāvēt klientu atsevišķi vai kopā ar citām personām, jo ar pārstāvības tiesībām tiek īstenota kapitāldaļu īpašnieku kontrole pār klientu. Līdz ar to likuma subjektam nepieciešams izvērtēt, kuram kapitāldaļu īpašniekam ir kontrole pār klientu (piemēram, piecām fiziskām personām katrai pieder 20 % kapitāldaļu un klienta valdē ir trīs no pieciem īpašniekiem, un katram ir tiesības pārstāvēt klientu atsevišķi).

2. Pārliecināšanās par PLG

- 2.1. Likuma subjektam procedūrās un politikās, pamatojoties uz riska izvērtējumu, jānosaka kritēriji, kādos gadījumos un kādā kārtībā tas pārliecinās par deklarētā PLG patiesumu, t. sk. jādefinē pazīmes, kas var liecināt par iespējamību, ka klients vai tā PLG darbojas trešās personas labā (piemēram, uzņēmuma reģistrētie īpašnieki un PLG valsts reģistros nesakrīt ar likuma subjektam uzrādītajiem; klients vai PLG nespēj sniegt pamatotu skaidrojumu par labklājības un naudas izcelsmi; PLG negūst labumu no uzņēmuma vai tas ir minimāls un nav samērojams ar uzņēmuma apgrozījumu; uzņēmums ar lielu plānoto apgrozījumu, bet PLG iepriekšējā darbība nav saistīta ar attiecīgo biznesa jomu).
- 2.2. Likuma subjekts, ievērojot uz risku balstītu pieeju, pārliecinās par PLG pirms darījuma attiecību uzsākšanas, kā arī veicot pirmo padziļināto izpēti. Turpmāko darījuma attiecību laikā likuma subjektam nepieciešams pārliecināties par PLG, ja, izvērtējot tā rīcībā esošo informāciju, pastāv šaubas, ka noskaidrotais PLG patiesām ir PLG. Šaubas par PLG vērtējamās kā pamatotas, ja, izvērtējot klienta darbību attiecīgajā periodā vai veicot klienta darījumu monitoringu, iestājas apstākļi, kas var liecināt, ka noskaidrotais PLG nav reālais PLG (piemēram, publiskā informācija liecina, ka klients varētu darboties trešās personas interesēs, PLG nav attiecīgu zināšanu un resursu uzņēmējdarbības veikšanai, visus jautājumus kārtot cita persona, piemēram, ģimenes loceklis (ja tam nav saprotams pamatojums)).
- 2.3. Attiecībā uz PLG labuma gūšanu likuma subjektam jāņem vērā, ka atkarībā no klienta saimnieciskās darbības un formas ne vienmēr PLG gūst labumu no uzņēmuma naudas izteiksmē. Likuma subjektam būtu jāizvērtē, kādu labumu PLG gūst. Ja PLG peļņa ir minimāla, likuma subjekts izvērtē, kāpēc peļņa neveidojas un vai peļņas neesamība ir atbilstoša un normāla prakse konkrētajā jomā.
- 2.4. Definējot gadījumus un darbības, kas jāveic, lai pārliecinātos par PLG, likuma subjektam jāizmanto uz risku balstīta pieeja. Gadījumos, kad pastāv zems NILLTPF risks, klienta īpašnieku struktūra un tā saimnieciskā darbība ir caurskatāma un ekonomiski pamatota un darījumu apmēri ir nelieli, likuma subjekts var neveikt papildu pasākumus PLG pārbaudei. Arī gadījumos, kad kārtējās padziļinātās izpētes ietvaros pēc klienta darbības attiecīgajā periodā izvērtēšanas likuma subjektam klienta darbība ir skaidra un saprotama un nepastāv pazīmes, kas var liecināt, ka noskaidrotais PLG nav reālais PLG, nav nepieciešama formāla informācijas iegūšana no klienta.

Piemērs

Klients ir Latvijas Republikas rezidents, uzņēmums darbojas jau ilgstoši, tā risks ir zems, darbības veids nav klasificējams kā paaugstināta riska darbība, nav konstatēti risku paaugstinoši faktori, darījumu apmērs ir neliels.

Klients reģistrēts Latvijas Republikā, klienta saimnieciskā darbība nav paaugstināta riska, un klienta saimnieciskās darbības veikšanai nav nepieciešami būtiski mantiskie ieguldījumi, piemēram, tas ir uzņēmums, kas nodarbojas ar rokdarbu darināšanu un pārdošanu.

- 2.5. Konstatējot paaugstinātu NILLTPF risku, nepieciešams veikt papildu izpēti. Gadījumā, kad papildu izpēte nenovērš aizdomas par klienta darbību citas personas interesēs vai labā, darījuma attiecības netiek

uzsāktas vai tiek pārtrauktas vai gadījuma rakstura darījums netiek veikts.

- 2.6. Pārlicināšanās par PLG mērķis ir likuma subjektam gūt apstiprinājumu, ka norādītais PLG nav norādīts formāli un reāli gūst labumu no uzņēmuma darbības. Pārlicinoties par PLG, likuma subjekts, pamatojoties uz risku novērtējumu, var piemērot dažādus pasākumus. Viens no iespējamajiem pasākumiem, kas piemērojams, ja atbilst faktiskajiem apstākļiem, ir iegūt papildu informāciju par PLG, piemēram, par iepriekšējo profesionālo pieredzi un izglītību, un salīdzināt to ar publiski pieejamo informāciju vai noskaidrot PLG mantisko stāvokli, iegūstot informāciju par PLG veiktajiem nodokļu maksājumiem (piemēram, iegūstot PLG rezidences valstī iesniegtās nodokļu deklarācijas).
- 2.7. Iegūstot papildu informāciju, likuma subjekts var pārlicināties, ka norādītais PLG ir reālais PLG, vai tieši pretēji – izvērtējot informāciju, tostarp dokumentus, var apstiprināties aizdomas, ka norādītais PLG nav patiesais PLG. Lai pārlicinātos par PLG patiesumu, ir svarīgi ne tikai iegūt dokumentus un informāciju, bet arī tos pārbaudīt pēc būtības un loģikas, piemēram, salīdzinot informāciju, kas iegūta no klienta un no publiskajiem reģistriem, ar klienta veikto darījumu būtību, apmēru un sadarbības partneriem.
- 2.8. Dokumentus un informāciju ir nepieciešams vērtēt, un dokumentētajiem izpētes gala secinājumiem ir jābūt argumentētiem un pamatoti ar konkrētiem faktiem, proti, kā likuma subjekta iegūtā informācija un dokumenti pamato to, ka likuma subjekta noskaidrotais PLG tiešām ir klienta PLG.
- 2.9. Viens no kritērijiem, lai pārlicinātos par klienta PLG atbilstību, ko piemēro, pamatojoties uz riska izvērtējumu (piemēram, gadījumos, kad likuma subjektam ir pamatotas šaubas par augsta riska klienta vai paaugstināta riska klienta PLG, kurš ir arī klienta pilnvarotā persona), un kas var tikt analizēts, ir IP adreses, no kurām notiek pieslēgšanās internetbankai. Tomēr arī šādā gadījumā nepieciešams izvērtēt, vai personas, kas lieto internetbanku, nav klienta juridiskie pārstāvji, t. i., paraksttiesīgās personas, grāmatveži u. tml. (algotas personas). IP adrešu pārbaudes izmantošana ir efektīvs veids, lai pārlicinātos par PLG atbilstību likuma subjekta izpētes rezultātiem, konstatētu klienta rezidences valsti, kā arī palīdzētu noteikt savstarpēji saistītu klientu grupas un labāk izprast klientu veiktos darījumus. Piemēram, konstatējot, ka juridiski nesaistīti darījumu partneri vai klienti veic pieslēgšanos savai internetbankai no vienām un tām pašām IP adresēm, ir jāvērtē, vai tas neliecina, ka šos klientus faktiski pārvalda (un gūst labumu) vienas un tās pašas personas.

Piemērs

PLG mantiskā stāvokļa noskaidrošana un izvērtēšana: nepieciešams iegūt un izvērtēt informāciju, ka noskaidrotā PLG mantiskais stāvoklis ir samērīgs un atbilstošs klienta darījumu apmēram un norādītais PLG tiešām varētu būt klienta PLG. Pieprasot PLG labklājību apliecināšanu vai dokumentus, likuma subjekts izvērtē un nosaka periodu, par kādu informācija vai dokumenti nepieciešami, lai, ņemot vērā faktiskos apstākļus, varētu izprast un pārlicināties par PLG mantisko stāvokli. Ja PLG labklājība veidojusies pirms daudziem gadiem (piemēram, pirms 15 gadiem), likuma subjektam nepieciešams ņemt vērā arī tā laika regulējumu, pieprasot informāciju (vai atbilstoši regulējumam bija jābūt dokumentiem par specifisku darījumu, vai tos ir pienākums glabāt un iesniegt atbilstošajām valsts institūcijām, vai PLG jau ir deklarējis savus ienākumus nodokļu administrācijai u. tml.).

PLG labuma gūšanas no uzņēmuma darbības pārbaude ir viens no elementiem, kas var kalpot kā pārlicināšanās par PLG pasākumiem. Tomēr labuma gūšana mantiskā izteiksmē ne vienmēr pastāv.

- 2.10. Likuma subjekta politikās un procedūrās nepieciešams aprakstīt veicamās darbības un procesus atbilstoši tieši likuma subjekta darbības specifikai un klientu riskam (piemēram, kad nepieciešami dokumenti, kad ir pietiekami iegūt klienta skaidrojumu, kad informāciju no publiskiem avotiem, kādā apjomā u. tml.).
- 2.11. Saistībā ar PLG pārbaudi, izmantojot uz risku balstītu pieeju, nepieciešams nodrošināt arī pietiekami dokumentētus un skaidri pamatotus secinājumus par būtiskiem jautājumiem, tādiem kā naudas līdzekļu izcelsme, labklājības izcelsme, mantiska labuma gūšana no klienta vai skaidrojums par apstākļiem, kāpēc mantisks labums netiek gūts, saikne ar klientu un valsti, kurā tiek dibinātas darījuma attiecības vai veikts gadījuma rakstura darījums vai saimnieciskā darbība. Nepieciešams vērtēt, vai likuma subjekta apkopotā informācija nesatur pretrunas un nerodas aizdomas, ka patiesais PLG tiek slēpts.

Piemērs

Klienta PLG ir mainījies, un izmaiņām piemītošās pazīmes rada aizdomas par PLG slēpšanu.

Situācija Nr. 1

Klients P. Limited konta atvēršanas brīdī 2017. gada februārī kā PLG norādīja V.T. likuma subjekta 2017. gadā veiktajā klienta izpētē ir secināts, ka ir notikusi PLG maiņa un klienta PLG ir D.Z.

Klienta izpētes rezultātā likuma subjekts ir dokumentējies, ka, ņemot vērā, ka no konta atvēršanas brīža kompānija bija mazaktīva un to nebija paredzēts izmantot kompāniju grupas struktūrā, V.T. un D.Z. ir ilggadēji draugi un biznesa partneri, kuri kopā strādāja 20. gs. 90. gados ārvalstu uzņēmumā X, V.T. nodeva kompānijas P. Limited īpašumtiesības D.Z. bez atlīdzības.

Šādā situācijā, pārliedzinoties par PLG, būtu nepieciešams vērtēt, vai kompānijas īpašumtiesību nodošana bez atlīdzības nav formāla rīcība, papildus vērtējot arī publiskipieejamo informāciju.

Situācija Nr. 2

Klients ir ārvalstu kompānija, saimnieciskās darbības veids – investīciju darbība IT projektos. Klienta norādītā PLG dzimusi 1945. gadā. Klienta PLG ir mājsaimniece, līdzekļu izcelsme – aizņemtie līdzekļi. Kā konsultants plānotajā biznesā ir norādīts PLG meitas vīrs, par kuru pieejama publiska informācija, ka viņš ir uzņēmējs citā valstī, kas dibinājis un pārvalda vairākas lielas kompānijas.

Faktori, kam šādā situācijā nepieciešams pievērst uzmanību:

- *klienta darbības veids ir investīcijas IT projektos un klients ir norādījis, ka darbības veikšanai tiks izmantoti aizņemtie finanšu līdzekļi;*
- *klienta norādītās PLG meitas vīrs sniegs konsultācijas attiecībā uz klienta darbību.*

Klienta izpētes ietvaros būtu nepieciešams vērtēt, vai klienta norādītā PLG nedarbojas trešās personas, piemēram, meitas vīra, interesēs, iegūstot informāciju par PLG saimniecisko vai profesionālo darbību, izglītību, iepriekšējo profesionālo pieredzi, lai pārliedzinātos, ka PLG ir atbilstošas zināšanas un pieredze, lai darbotos investīciju jomāsaistībā ar IT projektiem.

- 2.12. Klientiem kapitālsabiedrībām, kas 100 % apmērā pieder Latvijas valstij vai Latvijas pašvaldībai, kā arī Latvijas publisko tiesību juridiskajām personām un to iestādēm patieso labuma guvēju (fizisko personu) likuma subjekts noskaidro, publiskajos reģistros iegūstot ziņas par iestādes augstāko vadību.

3. Sarežģītas klienta struktūras noteikšana

- 3.1. Par sarežģītu klienta struktūru var liecināt vairāki īpašnieku līmeņi, turklāt īpašnieki ir no dažādām jurisdikcijām (piemēram, juridiskā persona, kura pieder vairākām citām juridiskām personām, kuras pieder vēl citiem uzņēmumiem) un šie uzņēmumi reģistrēti dažādās jurisdikcijās.
- 3.2. Pamatojoties uz riska novērtējumu, ja uzņēmumam ir sarežģīta īpašumtiesību un pārvaldības struktūra (piemēram, klients reģistrēts valstī, kur nav pieejami publiski reģistri par dalībniekiem, un īpašnieku struktūrā ir vairāki nominālie īpašnieki; klients ir ES dalībvalstī reģistrēts uzņēmums un tam ir vairāki īpašnieki juridiskās personas, kuru juridiskā forma apgrūtināta to īpašnieku un PLG noteikšanu (piemēram, fondi)), likuma subjektam būtu jāpieprasa klientam iesniegt īpašumtiesību un pārvaldības struktūras shēmu. Šajos gadījumos ir svarīgi izprast katru uzņēmuma struktūras līmeni.
- 3.3. Ja īpašnieku struktūra ir sarežģīta, bet izsekojama un ir iespējams noskaidrot klienta PLG, šāds klients pats par sevi automātiski nebūtu uzskatāms par paaugstināta riska klientu, jo sarežģīta īpašnieku struktūra var būt pamatota ar biznesa specifiku un tā nav aizliegta.
- 3.4. Lai noteiktu, vai klienta īpašnieku struktūra uzskatāma par sarežģītu un tādu, kas paaugstina klienta risku, nepieciešams izvērtēt ne tikai īpašnieku struktūras līmeņu skaitu un to jurisdikcijas, bet arī to, vai

šī struktūra pieļauj PLG noskaidrošanu. Ja, neskatoties uz vairākiem īpašnieku līmeņiem un to jurisdikcijām, ir iespējams noteikt klienta PLG, turklāt klienta saimnieciskā darbība likuma subjektam ir izprotama un nerada šaubas, klienta struktūrai vien nebūtu jāpaaugstina klienta risks. Struktūra var būt sarežģīta, bet caurskatāma. Savukārt gadījumos, kad struktūra ir sarežģīta un ir apgrūtināta klienta PLG noskaidrošana, tas ir uzskatāms par faktoru, kas paaugstina klienta risku.

Piemērs

Situācija Nr. 1

Klients, kas ir Latvijas Republikā reģistrēta SIA un pieder citam Latvijas Republikā reģistrētam uzņēmumam, kurš savukārt tālāk pieder Skandināvijas valstī reģistrētam uzņēmumam (pastāv vairāku līmeņu īpašnieku struktūra), par kura PLG ir pieejama informācija attiecīgās valsts publiskajos reģistros un kura saimnieciskā darbība irskaidra (piemēram, vairumtirdzniecības tīkls ar veikaliem visā Latvijas Republikā), automātiski nebūtu uzskatāms par paaugstināta riska klientu, pamatojoties uz tā īpašnieku struktūru.

Situācija Nr. 2

Klients juridiskā persona, kurš pieder citam Latvijas Republikā reģistrētam uzņēmumam, kas savukārt pieder ārzonas kompānijai, kurai ir nominālie direktori un par kuru attiecīgās jurisdikcijas reģistros nav pieejama informācija par PLG, var tikt uzskatīts par klientu, kuram ir sarežģīta īpašnieku struktūra, kas paaugstina klienta risku. Papildus šim apstāklim būtu nepieciešams vērtēt arī klienta saimniecisko darbību un cituklienta izpētes ietvaros iegūto informāciju, lai izvērtētu, vai pastāv vēl citi apstākļi, kas liecina par paaugstinātu NILLTPF risku vai rada aizdomas par NILLTPF (piemēram, izvērtējot klienta saimniecisko darbību un īpašnieku struktūru, nav saprotams, kādi ir bijuši šādas struktūras izveides iemesli).

4. PLG – persona, kura ieņem amatu izpildinstitūcijā

- 4.1. Tikai gadījumos, kad izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi un nav iespējams noskaidrot PLG, kā arī tiek izslēgtas šaubas, ka juridiskajai personai vai juridiskajam veidojumam ir cits PLG, likuma subjekts par klienta PLG var uzskatīt personu, kura ieņem amatu klienta izpildinstitūcijā. Šādā gadījumā likuma subjekts noskaidro klienta izpildinstitūcijas pārstāvi, kuram ir tiesības pieņemt vadības lēmumus. Zemāka riska klientiem būtu pietiekami iegūt informāciju par izpildinstitūcijas pārstāvi. Augstāka riska klientiem būtu nepieciešams veikt papildu izpēti, lai pārliecinātos, ka persona faktiski pieņem vadības lēmumus (piemēram, par izpilddirektora (*Chief Executive Officer*) tiesībām lemt par klienta aktīvu pārvaldību). Šādā gadījumā likuma subjekts pamato un dokumentē darbības, ko tā ir veikusi, lai noskaidrotu klienta PLG. Likuma subjektam nav nepieciešams iegūt personas, kas ieņem amatu klienta izpildinstitūcijā, piekrišanu tikt norādītai par PLG.

Piemērs

Latvijas Republikā reģistrēts fonda pārvaldnieks iegādājas fonda, kas reģistrēts ES dalībvalstī un tiek atbilstoši uzraudzīts un kontrolēts, daļas. Fonds ir publisks un darbojas regulētajā tirgū. Fonda vērtspapīrus pārēk dažādas personas ar kredītiestāžu starpniecību ES dalībvalstī. Par iegūto naudu tiek pirkti meži Latvijā.

Nemot vērā, ka fonda pārvaldniekam ir apgrūtināta iespēja noskaidrot fonda PLG, fondapārvaldnieks par fonda PLG var uzskatīt fonda augstāko vadību, attiecīgi pamatojot undokumentējot darbības, lai noskaidrotu klienta PLG.

- 4.2. Persona, kas ieņem amatu izpildinstitūcijā, ir persona, kura kontrolē uzņēmumu un pieņem lēmumus uzņēmuma vārdā. Piemēram, akciju sabiedrības gadījumā tas ir valdes priekšsēdētājs, valdes loceklis (atkarīgs no pilnvarojuma rīkoties, piemēram, ja valdē ir pieci valdes locekļi, kas katrs ir tiesīgs klientu pārstāvēt atsevišķi, norāda visus valdes locekļus), valsts dibinātai kapitālsabiedrībai par PLG būtu uzskatāma kapitālsabiedrības augstākā vadība, proti, valde, institūcijās vai valsts iestādēs, kur iestādes vārdā lēmumus pieņem padome, – padomes locekļi.

- 4.3. NILLTPFN likuma 18. panta septītajā daļā ir noteikts, ka likuma subjekts, atbilstoši pamatojot un dokumentējot darbības, kas veiktas, lai noskaidrotu PLG, par juridiskās personas vai juridiska veidojuma PLG var uzskatīt personu, kura ieņem amatu izpildinstitūcijā šajā juridiskajā personā vai juridiskā veidojumā, ja ir izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi un nav iespējams noskaidrot nevienu fizisko personu – PLG NILLTPFN likuma 1. panta 5. punkta izpratnē, kā arī izslēgtas šaubas, ka juridiskajai personai vai juridiskam veidojumam ir cits PLG. Tādējādi jēdzieni "prezumētais PLG" un "PLG" likuma subjekta iekšējās procedūrās var tikt nodalīti, Likuma 18. panta otrajā daļā minēto iegūstamās informācijas apjomu pilnībā neattiecinot uz PLG NILLTPFN likuma 1. panta 5. punkta izpratnē. Līdz ar to gadījumos, kad par klienta PLG ir uzskatāma persona, kas ieņem amatu klienta izpildinstitūcijā, veicot klienta padziļināto izpēti un pārliecinoties, vai noskaidrotais klienta PLG ir klienta PLG, nav nepieciešams iegūt tāda paša rakstura informāciju kā gadījumos, kad klientam ir PLG, kas gūst reālu labumu no uzņēmuma. Prezumētā PLG gadījumā nepieciešams noskaidrot, vai nav mainījušies apstākļi, pamatojoties uz kuriem likuma subjekta klients, kas ir juridiskā persona vai juridiskais veidojums, PLG ir noteikusi personu, kura ieņem amatu klienta izpildinstitūcijā, un vai netiek slēpts patiesais PLG. Likuma subjekts sistēmā norāda atzīmi, ka persona ir prezumētais PLG.
- 4.4. Likuma subjektam jāizmanto uz risku balstīta pieeja un politikās un procedūrās jāapraksta nepieciešamais informācijas apjoms, kas jāanalizē un jādokumentē, lai likuma subjekts varētu apliecināt, ka ir veicis riskam atbilstoša apjoma informācijas apkopošanu un analīzi, kas dod pārliecību un nerada šaubas par patieso PLG, t. i., ir pietiekami dokumentēti secinājumi un apkopotā informācija nesatur pretrunas un nerodas aizdomas, ka patiesais PLG tiek slēpts.
- 4.5. Lai identificētu gadījumus, kad, uzsākot sadarbību ar klientu, kura prezumētais PLG ir PNP vai PNP ģimenes loceklis, vai ar PNP cieši saistīta persona, pirms sadarbības uzsākšanas ir jāsaņem augstākās vadības akcepts, likuma subjekts var izmantot uz risku balstītu pieeju, ņemot vērā paredzētā PLG PNP statusa ietekmi uz klienta riska profilu. Likuma subjekts pamato un dokumentē iemeslus, kādēļ tā nepieprasa augstākās vadības akceptu (iekšējās procedūrās vai lēmumā). Zema riska gadījumos, piemēram, uzsākot sadarbību ar valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrību, kuras prezumētais PLG ir PNP vai PNP ģimenes loceklis, vai ar PNP cieši saistīta persona, augstākās vadības akceptu var nepieprasīt.

5. Klientu – biedrību – patieso labuma guvēju noskaidrošana

5.1. Patiesā labuma guvēja definīcija biedrībām

- 5.1.1. Atbilstoši NILLTPFN likuma 1. panta 5. punktam **patiesais labuma guvējs ir fiziskā persona**, kura ir juridiskās personas īpašnieks vai **kura kontrolē juridisko personu**, vai kuras vārdā, labā, interesēs tiek nodibinātas darījuma attiecības vai tiek veikts darījuma rakstura darījums, un tā ir vismaz attiecībā uz juridiskajām personām – fiziskā persona, kurai tiešas vai netiešas līdzdalības veidā pieder vairāk nekā 25 % no juridiskās personaskapitāla daļām vai balsstiesīgajām akcijām **vai kura to tiešā vai netiešā veidā kontrolē**.
- 5.1.2. Kā norādīts Uzņēmumu reģistra tīmekļvietnē¹⁰, NILLTPFN likums nesatur īpašu regulējumu attiecībā uz norādītajiem pienākumiem atkarībā no juridiskās personas darbības būtības, veida vai mērķiem. Juridiskā persona ir juridiska fikcija, kurā visos gadījumā darbojas fiziskas personas, kuras to organizē, vada vai kontrolē, līdz ar to nav iespējama situācija, kurā patiesā labuma guvēja nav, – **var tikai nebūt iespējams to noskaidrot atbilstoši NILLTPFN likumā noteiktajai definīcijai**. Līdz ar to NILLTPFN likums neparedz situāciju, kurā kādai juridiskajai personai patiesā labuma guvēja nav. Papildus jāņem vērā, ka situācijās, kurās patieso labuma guvēju noskaidrot nav iespējams, kredītiestādēm, kā arī citiem likuma subjektiem ir pienākums saskaņā ar NILLTPFN likuma 18. panta septīto daļu par patieso labuma guvēju uzskatīt (tehniski prezumēt) personu, kura ieņem amatu izpildinstitūcijā. Tas nozīmē, ka par PLG tiek norādītas personas, kurām biedrībā ir tiesības pieņemt lēmumus finanšu jomā un īstenot ikdienas kontroli, kā arī likuma subjektam ir jāfiksē, ka minētās personas ir prezumētie PLG.
- 5.1.3. Patiesā labuma guvēja noskaidrošanas mērķis biedrību gadījumā ir noskaidrot personu, kura faktiski

¹⁰ Patiesie labuma guvēji. Vietne: <https://www.ur.gov.lv/lv/registre/uznemumu-vai-komersantu/komanditsabiedriba/dibinasana/patiesie-labuma-guveji/>.

kontrolē klientu un pieņem lēmumus, lai identificētu un pārvaldītu risku, kas saistīts ar klientu izmantošanu NILLTPF. Personas, kuru mērķis ir izmantot biedrību neatļautām darbībām, bieži izveido organizācijas, kurās ieņem kontrolējošus amatus, lai pieņemtu nepieciešamos lēmumus savu nodomu īstenošanai. Līdz ar to likuma subjektiem ir būtiski noskaidrot biedrību kontrolējošās personas, lai atbilstoši biedrības riskam veiktu to izpēti un darījumu uzraudzību.

- 5.1.4. Biedrības mērķis tiek noteikts biedrības statūtos, un tas ir ierobežots ar atbilstību Latvijas Republikas Satversmei¹¹, likumiem un Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem un var būt vērsti kā uz sabiedrisko labumu (*public benefit*), tā biedru interesēm. Lai biedrības mērķis būtu sabiedriskā labuma, biedrībai nav obligāti jābūt reģistrētai kā sabiedriskā labuma organizācijai. Gadījumos, kuros biedrības biedri darbojas savu atsevišķo mērķu sasniegšanai, jāvērtē, cik daudz biedrībā ir biedru. Ievērojot minēto, **biedrību gadījumā, ja to biedri īsteno savas tiesības tikai kā minēto juridisko personu biedri un biedrības mērķis ir vērsti uz sabiedrisko labumu vai arī biedrības mērķis ir vērsti uz biedru interesēm, bet biedru skaits ir liels, patiesoslabuma guvējus noskaidrot nebūs iespējams, ja vien minētās juridiskās personas faktiski atbilstoši patiesā labuma guvēja definīcijai nekontrolē kādas konkrētas fiziskās personas.**

Piemērs

Situācija Nr. 1

Biedrība ir izveidota, lai sasniegtu atsevišķu konkrētu biedru mērķus, piemēram, organizētu atsevišķu personu vai viņu bērnu sporta aktivitātes, medības u. tml. Tas nav attiecināms uz biedrībām, kuras ir dibinātas ar mērķi nodrošināt sporta vai brīvā laika pavadīšanas aktivitātes plašam personu lokam. Ja biedrība dibināta atsevišķu personu interesēs, tad patiesie labuma guvēji ir šīs konkrētās personas, kuru mērķiem šī biedrībair izveidota, un tās būtu jānorāda Uzņēmumu reģistrā kā patiesie labuma guvēji.

Situācija Nr. 2

Biedrībā (kopīpašumā esoša nekustamā īpašuma apsaimniekošana) ir astoņi biedri – gan fiziskas, gan juridiskas personas –, kuri visi aktīvi darbojas biedrībā. Biedrība darbojas statūtos noteiktā mērķa sasniegšanai. Biedrības izpildinstitūcija rīkojas saskaņā ar biedrības statūtiem, notiek biedrības biedru kopsapulces, un biedrības biedriem ir faktiskas iespējas ietekmēt izpildinstitūcijas darbību, t. sk. lemt par tās maiņu. Šajā situācijā patieso labuma guvēju noskaidrot nebūs iespējams.

Situācija Nr. 3

Biedrības biedri savas biedru tiesības aktīvi vairs nerealizē. Biedrība savulaik bijusi aktīva, taču biedriem tās darbība vairs nav aktuāla un tie pēc būtības biedrības darbībā vairs nepiedalās. Biedru sapulces nenotiek, un faktiski biedrība ir tukša čaula. Vienlaikus biedrību aktīvi joprojām izmanto tās izpildinstitūcijas locekļi atbilstoši savām interesēm un lemj par rīcību ar biedrības mantu, tādējādi īstenojot faktisko kontroli pār biedrību. Šajā situācijā, biedrībai turpinot darboties, patiesais labuma guvējs, ņemot vērā, ka biedri savas tiesības vairs neīsteno, būs izpildinstitūcijas locekļi.

- 5.1.5. Ievērojot minēto, katrā biedrībā situācija jāvērtē individuāli, proti, jānoskaidro, vai biedrības darbības mērķis ir sniegt atbalstu plašai sabiedrības daļai, veicināt norises, kas būtu plašākas sabiedrības vai liela skaita biedru interesēs, vai arī biedrība ir izvēlēta kā juridiskā forma un tās darbība notiek ierobežota skaita konkrētu personu interesēs. Vairumā biedrību, ja tādas ir izveidotas un darbojas atbilstoši biedrību statusa būtībai, patiesos labuma guvējus nebūs iespējams noskaidrot.

5.2. Biedrību patieso labuma guvēju noskaidrošana Uzņēmumu reģistrā

- 5.2.1. Biedrības izpildinstitūcijai ir pienākums noskaidrot, vai saņemtā (noskaidrotā) informācija par patiesajiem labuma guvējiem ir patiesa, un arī tad, ja biedrība secina, ka patiesos labuma guvēju noskaidrot nav iespējams, to jāspēj pamatot. Ja biedrībai patieso labuma guvēju noskaidrot nav

¹¹ Latvijas Republikas Satversme. Vietne: <https://m.likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>.

iespējams, jo vai nu šādu personu skaits ir liels, vai arī biedrība darbojas plašas sabiedrības interesēs, arī šo secinājumu attiecīgi izdara biedrībatās izpildinstitūcijas personā.

5.2.2. Saskaņā ar NILLTPFN likuma pārejas noteikumu 22. punktu visām juridiskajām personām, t. sk. biedrībām, kuras ir reģistrētas Uzņēmumu reģistra vestajā reģistrā vai par kuru reģistrāciju pieteikums tika iesniegts līdz 01.12.2017., pieteikums par to patieso labuma guvēju atbilstoši NILLTPFN likuma 18.² panta otrajai daļai bija jāiesniedz Uzņēmumu reģistram līdz 01.03.2018.

6. Juridisko veidojumu PLG noskaidrošana

6.1. Klientu – juridisko veidojumu (piemēram, trastu, fondu) – PLG noskaidrošana

6.1.1. Saskaņā ar NILLTPFN likuma 1. panta 8. punktu juridisks veidojums ir personu apvienība, kurai ir patstāvīga tiesībspēja un rīcībspēja, kā arī veidojums, kurš nav juridiskā persona, bet kuram ir patstāvīga tiesībspēja un rīcībspēja un kura struktūrā var ietilpt dibinātājs, pilnvarotais, pārraudzītājs (pārvaldnieks) vai tiem līdzvērtīgi statusi, un labuma guvējs – ja vēl nav noteikta fiziskā persona, kura gūst labumu, – persona, kuras interesēs ir izveidots vai darbojas juridisks veidojums, jebkura cita fiziskā persona, kura faktiski īsteno kontroli pār juridisku veidojumu, izmantojot īpašumtiesības vai citus līdzekļus.

6.1.2. PLG noskaidrošanas mērķis juridiskā veidojuma gadījumā ir noteikt fizisko personu, kurai pieder vai kuras interesēs ir izveidots vai darbojas juridisks veidojums vai kura tiešā vai netiešā veidā īsteno kontroli pār to.

6.1.3. Trasts pēc būtības ir ar līgumu nodibinātas tiesiskas attiecības, kurās viena persona (trasta devējs) nodod otrai personai (pilnvarniekam) mantu savās vai kādas trešās personas interesēs vai kādam noteiktam mērķim, ja pastāv visi turpmāk minētie apstākļi:

6.1.3.1. pilnvarniekam nodotā manta veido atsevišķu masu un nav pilnvarnieka īpašumā;

6.1.3.2. darījumi ar šo mantu tiek slēgti pilnvarnieka vārdā;

6.1.3.3. pilnvarniekam ir tiesības rīkoties ar šo mantu un pienākums to pārvaldīt saskaņā ar trasta līgumu, testamentu vai likumu.

6.1.4. Ja kapitālsabiedrības daļu vai akciju īpašnieks ir juridisks veidojums (piemēram, trasts), PLG noskaidrošanai piemērojama NILLTPFN likuma 1. panta 5. punkta "b" apakšpunktā noteiktā PLG definīcija. Ja ir izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi un nav iespējams noskaidrot nevienu fizisko personu – PLG – atbilstoši NILLTPFN likuma 1. panta 5. punkta "b" apakšpunktā noteiktajai PLG definīcijai, likuma subjekts par juridiskās personas PLG var uzskatīt personu, kura ieņem amatu izpildinstitūcijā šajā juridiskajā personā.

Piemērs

Klienta – juridiskās personas A – 50 % kapitāldaļu pieder fiziskai personai Z un 50 % kapitāldaļu pieder Amerikas Savienotajās Valstīs (turpmāk – ASV) reģistrētam trastam X. Likuma subjekta rīcībā ir informācija, ka trastam X ir pilnvarotā persona – trasts Y – un ir noteikts viens trasta X labuma guvējs.

Lai noskaidrotu klienta A PLG no trasta X, likuma subjektam, ievērojot uz risku balstītu pieeju, iespēju robežās jāvērtē, kuras personas atbilst NILLTPFN likuma 1. panta 5. punkta "b" apakšpunkta un Direktīvas (ES) 2015/849 3. panta 6. punkta b) apakšpunkta kritērijiem, t. sk. jānoskaidro, vai un kura fiziskā persona trastā Y īsteno faktisko kontroli pār trastu X.

Vērtējot, vai fiziskā persona īsteno faktisko kontroli pār trastu, būtu jāvērtē, vai kādai fiziskajai personai (individuāli, kopā ar citu personu vai ar citas personas piekrišanu) saskaņā ar trasta dibināšanas līgumu, normatīvajiem aktiem u. c. ir tiesības, piemēram:

a) atsavināt vai ieguldīt trasta īpašumu;

b) veikt vai apstiprināt izmaksas no trasta;

c) veikt izmaiņas trastā vai izbeigt to;

- d) pievienot vai izslēgt personu kā trasta labuma guvēju vai personu grupu;
- e) iecelt un atcelt pilnvarnieku.

6.1.5. Likuma subjekts, veicot PLG noskaidrošanu klientam – juridiskam veidojumam –, ievērojot uz risku balstītu pieeju, pieprasa no klienta dokumentus, kuros ir atspoguļota informācija par juridiskā veidojuma mērķiem, dibinātājiem, pilnvarniekiem, labuma guvējiem, juridiskā veidojuma labuma guvējiem (trasta līgumi vai dibināšanas dokumenti, vai līdzīgi dokumenti, kuros atbilstoši juridiskā veidojuma reģistrācijas valsts normatīvo aktu prasībām jābūt atspoguļotai iepriekš minētajai informācijai, t. sk. uzticamās publiski pieejamās vai komerciālās datubāzēs pieejamā informācija). Ja, ņemot vērā likuma subjekta rīcībā esošo informāciju (ja tāda no klienta ir saņemta), t. sk. publiski pieejamās datubāzēs ietverto informāciju, nevar noskaidrot juridiskā veidojuma PLG (piemēram, nevar noteikt, vai kāda no fiziskām personām īsteno faktisko kontroli pār juridisko veidojumu, labuma guvējs ir noteikta personu grupavai labdarības organizācija vai ir noteikti īpašie nosacījumi par PLG statusa iegūšanu, piemēram, ir noteikts bērna vecums vai laulības esība), tad likuma subjekts par klienta – juridiskā veidojuma – PLG atbilstoši NILLTPFN likuma 18. panta septītajai daļai, to attiecīgi pamatojot, var noteikt personu, kura īsteno izpildvaru šajā juridiskajā veidojumā.

Piemērs

Klientam SIA XXX ir sarežģīta īpašnieku struktūra, un noslēdzošā līmenī ir trusts. Trastalīgumā par trasta labuma guvēju ir noteikta fiziskā persona X ar nosacījumu, ka personas X PLG statuss ir spēkā, kamēr persona X ir personas Y laulātais. Persona Y ir trasta dibinātājs un klienta SIA XXX valdes loceklis. Izvērtējot klienta SIA XXX īpašnieku un pārvaldības struktūru, kā arī trasta līguma noteikumus, šajā situācijā par klienta SIA XXX PLG būs uzskatāma persona Y.

6.2. Klientu – personālsabiedrību – PLG noskaidrošana

6.2.1. Personālsabiedrību definīcija un veidi ir noteikti Komerclikuma 77. panta pirmajā daļā un 118. panta pirmajā daļā¹². Abi personālsabiedrību veidi (pilnsabiedrība un komandītsabiedrība) uz līguma pamata apvieno divas vai vairākas personas (biedrus) armērķi veikt komercdarbību, izmantojot kopīgu firmu (nosaukumu). Biedru savstarpējās attiecības, lēmumu pieņemšanu, attiecības ar trešajām personām regulē Komerclikuma IX un X sadaļa.

6.2.2. Personālsabiedrību biedru savstarpējās attiecības apspriežamas atbilstoši sabiedrības līguma noteikumiem. Lēmuma pieņemšanai personālsabiedrībā nepieciešama visu to sabiedrības biedru piekrišana, kuriem ir tiesības attiecīgo lēmumu pieņemt. Jāņem vērā, ka attiecībā uz komandītsabiedrībām tikai komplementārs (personiski atbildīgais biedrs) piedalās komandītsabiedrības lietvedībā, pārstāv komandītsabiedrību attiecībās ar trešajām personām un īsteno kontroli, ja vien tās biedrinav vienojušies citādi.

Piemērs

Klienta – juridiskās personas A – 100 % kapitāldaļu pieder fondam X, kurš UR ir reģistrēts kā komandītsabiedrība. Komandītsabiedrībā ir trīs biedri, divi no tiem ir komandīti un viens komplementārs – SIA B.

Lai noskaidrotu klienta A PLG, likuma subjektam, ievērojot uz risku balstītu pieeju, jāvērtē, vai ir noskaidrojama fiziskā persona, kura ar SIA B starpniecību īsteno faktisko kontroli pār komandītsabiedrību, piemēram, SIA B deklarētais PLG vai cita(-as) persona(-as), ņemot vērā komandītsabiedrības biedru vienošanos.

6.2.3. Pēc analogijas piemērojot līdzdalības sliksni, personālsabiedrībās, kurās ir daži biedri – fiziskas personas –, attiecīgās fiziskās personaspēc būtības būtu uzskatāmas par PLG.

6.2.4. Ja personālsabiedrībās, kurās ir divi līdz trīs biedri – fiziskas personas –, biedri rīkojas, īstenojot kontroli personālsabiedrībā citas personas vārdā, kā PLG norādāma attiecīgā fiziskā persona, kuras

¹² Komerclikums. Vietne: <https://likumi.lv/ta/id/5490>.

vārdā biedrs rīkojas. Ja personālsabiedrībā ir divi līdz trīs biedri – juridiskās personas –, par PLG būtu uzskatāmas tās fiziskās personas, kuras ar attiecīgo juridisko personu starpniecību netiešas līdzdalības veidā kontrolē personālsabiedrību.

- 6.2.5. Ja personālsabiedrība ir izmantojusi visus iespējamus noskaidrošanas līdzekļus un secinājusi, ka nav iespējams noskaidrot nevienu fizisko personu – PLG –, tad šāda secinājuma pamatojums ir jādokumentē. Kontrole tiek īstenota, personālsabiedrības biedriem vienojoties (līgums vai vienošanās).

7. Noskaidrotais PLG neatbilst Uzņēmumu reģistrā reģistrētajam PLG

- 7.1. Ņemot vērā, ka PLG noskaidrošanā, pārbaudot ziņas UR, likuma subjektam, pamatojoties uz riska novērtējumu, nepieciešams piemērot papildu pasākumus, var būt situācijas, kurās likuma subjekts konstatē, ka publiski pieejamā informācija par PLG ir pretrunā ar informāciju, kolikuma subjekts ir ieguvusi, veicot papildu pasākumus PLG noskaidrošanai. Minētais vērtējams kā risku paaugstinošs faktors, un tā pārvaldīšanai nepieciešams veikt atbilstošus padziļinātās izpētes pasākumus.
- 7.2. Tikai pabeidzot padziļinātās izpētes pasākumus un gūstot pārliecību par to, ka konstatētā informācija par PLG neatbilst UR vestajos reģistros reģistrētajai informācijai, iestājas NILLTPFN likuma 18. panta 3.¹ daļā noteiktais termiņš – nekavējoties, bet ne vēlāk kā trīs darba dienu laikā paziņot par neatbilstību UR.
- 7.3. Publisko reģistru un klienta sniegtās informācijas neatbilstības gadījumā likuma subjekts, piemērojot padziļinātās izpētes pasākumus, var lūgt arī iesniegt papildu informāciju un veikt papildu izpētes pasākumus, lai pārliecinātos, ka klienta sniegtā informācija par PLG ir patiesa.
- 7.4. Apstākļi, ka UR norādītā informācija neatbilst likuma subjekta iegūtajai un noskaidrotajai informācijai, vērtējams kā paaugstināts risks arī turpmākajā klientam piemītošo risku pārvaldīšanā. Ja padziļinātās izpētes rezultātā likuma subjekts konstatē aizdomīgu darījumu, ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam un lemj par darījuma attiecību pārtraukšanu.
- 7.5. Papildus likuma subjekts atbilstoši NILLTPFN likumā noteiktajam par neatbilstību UR un likuma subjekta noskaidrotajā informācijā par PLG ziņo UR, ievērojot UR vadlīnijās noteikto kārtību.
- 7.6. Likuma subjektam jānošķir neatbilstības raksturs:
- 7.6.1. vai konstatētā neatbilstība ir, piemēram, pārrakstīšanās vai cita kļūda;
- 7.6.2. vai tā ir neatbilstība pēc būtības.
- 7.7. UR vadlīnijās¹³ sniegts UR skaidrojums, kurās situācijās un kā jāziņo par to, ka informācija, iespējams, ir nepatiesa pēc būtības, un kurās, ka informācijā konstatēta pārrakstīšanās kļūda. Papildus UR skaidrojis arī to, kurās situācijās informācijas atšķirībanav uzskatāma par kļūdu un līdz ar to nav nepieciešams ziņot par neatbilstību.
- 7.8. Konstatējot, ka informācija par PLG, kas ir likuma subjekta rīcībā, neatbilst UR reģistrētajai informācijai par PLG (pārrakstīšanās kļūda, t. sk. nebūtiskas atšķirības personu identificējošajā informācijā, tostarp personu apliecinošā dokumenta informācijā) un šī neatbilstība nerada aizdomas, ka UR norādītais klienta PLG varētu būt cita persona, likuma subjekta par konstatēto neatbilstību informē UR.
- 7.9. Situācijās, kad likuma subjekts ir noskaidrojusi un pārliecinājies par PLG atbilstoši NILLTPFN likuma 18. panta septītajai daļai (par PLG uzskata personu, kura ieņem izpildinstitūcijā amatu juridiskajā personā vai juridiskā veidojumā), bet UR vestajos reģistros reģistrēta pazīme, ka "PLG noskaidrot nav iespējams" vai "PLG ir akcionārs tādā akciju sabiedrībā, kuras akcijas ir iekļautas regulētajā tirgū, un veids, kādā tiek īstenota kontrole pār juridisko personu, izriet tikai no akcionāra statusa", ziņot par, iespējams, nepatiesu informāciju par PLG nav pamatoti.
- 7.10. Praksē iespējamās situācijas, kad nesakritība konstatēta starp likuma subjekta prezumēto PLG NILLTPFN likuma 18. panta septītās daļas izpratnē un UR norādīto PLG. Piemēram, atbilstoši

¹³ Rīcība situācijās, kurās patiesā labuma guvēja informācijas pārbaudes laikā konstatēta neatbilstība ar Uzņēmumu reģistrā reģistrēto informāciju. Vietne: <https://www.ur.gov.lv/lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/kludas-metodika/>.

NILLTPFN likuma 18. panta septītajai daļai likuma subjekts norāda par PLG personu, kura ieņem izpildinstitūcijā amatu šajā juridiskajā personā, savukārt UR kā prezumētais PLG reģistrēts šīs juridiskās personas mātes uzņēmuma pārvaldības institūcijas vadītājs. Šādos gadījumos nesakritība nebūtu vērtējama kā nesakritība pēc būtības, bet gan atšķirība likuma subjekta un UR informācijā par prezumēto PLG. Līdz ar to nebūtu nepieciešams ziņot par neatbilstību pēc būtības.

- 7.11. Konstatējot neatbilstību pēc būtības, likuma subjektam būtu jāizvērtē, kādi pasākumi turpmākbūtu jāveic, lai risku pārvaldītu. Ja likuma subjekts ir veicis atbilstošus pasākumus un ir pārliecinājies, ka noskaidrotais PLG ir PLG (piemēram, nesen veikta PLG maiņa, klients ir iesniedzis to apliecinošus dokumentus un likuma subjekts tos ir izvērtējis un pārliecinājies par to atbilstību), tad par neatbilstību nepieciešams ziņot UR. UR attiecīgi izvērtēs, vai nesen veiktā PLG maiņa ir pieteikta reģistrācijai, un lems par tālākuzīņojuma iesniegšanu Valsts policijai. Šādās situācijās nav nepieciešams obligāti piemērot riska pārvaldīšanas pasākumus, piemēram, pastiprināto uzraudzību. Savukārt gadījumos, kad par PLG nav iespējams pārliecināties vai iesniegtā informācija nav pietiekama, lai par to pārliecinātos, likuma subjekts ziņo UR un ņem vērā šo apstākli, izvērtējot turpmāko sadarbību ar klientu un to, kādi riska pārvaldīšanas pasākumi, piemēram, pastiprinātās uzraudzības, piemērojami, ja sadarbība tiek turpināta. Neatbilstības konstatēšana automātiski nenozīmē darījuma attiecību pārtraukšanu ar klientu, tomēr šāds likuma subjekta lēmums var būt iespējams, pamatojoties uz risku izvērtējumu.
- 7.12. Konstatējot UR atzīmi, ka pastāv neatbilstība starp UR un kāda cita likuma subjektanoskaidroto PLG, jāņem vērā, ka nav pieejama informācija par pamatojumu šādai neatbilstībai. Līdz ar to atzīme nav uzskatāma par prasību izbeigt darījumaattiecības ar klientu, par kuru UR ir atzīme, ka kāds cits likuma subjekts ir konstatējis neatbilstību. Primāri PLG noskaidrošana paliek Likuma subjekta pienākums konkrētajāsdarījuma attiecībās, un apstākļi, ka ir konstatēta minētā atzīme, ir papildu elements izpētes ietvaros, kas jāizvērtē kopā ar pārējiem apstākļiem, lai veiktu holistisku klienta novērtējumu.
- 7.13. Stājoties spēkā NILLTPFN likuma prasībai par ziņošanu UR par PLG neatbilstību UR norādītajam (no 01.07.2020.), likuma subjektam nav noteikts par pienākumu veikt visas esošās klientu bāzes pārvērtēšanu. Vienlaikus jāņem vērā, ka NILLTPFN likuma 18. panta trešā daļa nosaka, ka, noskaidrojot klienta PLG, obligāti jāizmanto ziņas vai dokumenti no UR. Līdz ar to likuma subjektam, tiklīdz iestājas jebkāda veida nepieciešamība vai no normatīvajiem aktiem izrietošs pienākums noskaidrot vai aktualizēt informāciju par PLG (piemēram, padziļinātās izpētes ietvaros), ir jāizmanto UR vestajos reģistros reģistrētā informācijapar PLG un informācijas neatbilstības gadījumā atbilstoši jārikojas.